

POSTANOWIENIE

Dnia 12 listopada 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Artymiuk (przewodniczący)
SSN Zbigniew Puskarski (sprawozdawca)
SSN Andrzej Tomczyk

Protokolant Klaudia Binienda

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Roberta Tarsalewskiego
w sprawie **M. C.**

co do którego umorzono postępowanie o czyn z art. 65 § 1 i 3 k.k.s. i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 9 listopada 2020 r.,

kasacji wniesionej przez Naczelnika (...) Urzędu Celno-Skarbowego w W.

od wyroku Sądu Okręgowego w P.

z dnia 31 lipca 2019 r., sygn. akt V Ka (...),

uchylającego wyrok Sądu Rejonowego w P.

z dnia 15 stycznia 2019 r., sygn. akt II K (...) i umarzającego postępowanie wobec
M. C.

1. oddala kasację;

**2. kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego obciąża
Skarb Państwa**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w P., wyrokiem z dnia 15 stycznia 2019 r., sygn. akt II K (...), uznał M. C., za winnego tego, że w dniu 10 września 2014 r. przechowywał w garażu nr [...] przy ul. L. w P. wyroby akcyzowe w postaci 9630 paczek (192.600 szt.) papierosów różnych marek bez polskich znaków akcyzy oraz 258,3 litra spirytusu bez polskich znaków akcyzy o łącznej szacunkowej wartości handlowej 133.747 zł, wartości celnej 10.857 zł, stanowiące

przedmiot czynu zabronionego określonego w art. 63 § 2 i 6 k.k.s. w zb. z art. 86 § 1 i 4 k.k.s. i ustalając, że kwota podatku akcyzowego narażonego na uszczuplenie jest kwotą małej wartości, za czyn ten na podstawie art. 65 § 1 i 3 k.k.s. w zb. z art. 91 § 1 i 4 k.k.s. w zw. z art. 7 § 1 k.k.s. skazał go, zaś na podstawie art. 65 § 3 k.k.s. w zw. z art. 7 § 2 k.k.s. wymierzył mu karę 400 stawek dziennych grzywny, ustalając wysokość jednej stawki w kwocie 80 zł. Na podstawie art. 30 § 2 k.k.s. i art. 31 § 5 i 6 k.k.s. orzekł przepadek poprzez zniszczenie przedmiotów w postaci 9630 paczek (192.600 sztuk) papierosów różnych marek bez polskich znaków akcyzy oraz 258,3 litra spirytusu bez polskich znaków akcyzy, nadto zasądził od oskarżonego na rzecz Skarbu Państwa koszty sądowe w kwocie 3537,46 zł.

Od tego wyroku apelacje wnieśli oskarżony oraz jego obrońca, podnosząc zarzuty naruszenia przepisów prawa procesowego, mającego wpływ na treść orzeczenia oraz błędu w ustaleniach faktycznych i domagając się zmiany zaskarżonego wyroku poprzez uniewinnienie oskarżonego od zarzucanego mu czynu. Z „daleko posuniętej ostrożności procesowej” obrońca zarzucił również rażącą niewspółmierność wymierzonej oskarżonemu kary grzywny i w tym zakresie postulował orzeczenie tej kary „w dolnych granicach ustawowego zagrożenia”.

Sąd Okręgowy w P. wyrokiem z dnia 31 lipca 2019 r., sygn. akt V Ka (...), na podstawie art. 437 § 2 k.p.k., art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k. w zw. z art. 17 §1 pkt 9 k.p.k., art. 449 k.p.k., art. 456 k.p.k., art. 632 pkt 2 k.p.k. w zw. z art. 113 § 1 k.k.s. zaskarżony wyrok uchylił i umorzył postępowanie, a kosztami procesu w sprawie obciążył Skarb Państwa.

Kasację od prawomocnego wyroku Sądu odwoławczego, zaskarzając go w całości na niekorzyść M. C. , wniósł Naczelnik (...) Urzędu Celno - Skarbowego w W. . Zarzucił:

„1. rażące naruszenie prawa, a to art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. polegające na nieuprawnionym przyjęciu, że skierowany akt oskarżenia z dnia 27.02.2018 r. przeciwko M. C. był decyzją bezskuteczną, gdyż odnosił się do osoby, przeciwko której o ten sam czyn prawomocnie umorzono postępowanie sądowe z powodu braku skargi uprawnionego oskarżyciela, a finansowy organ postępowania przygotowawczego nie dokonał prawidłowej konwalidacji skargi oskarżycielskiej poprzez przedłożenie prokuratorowi do zatwierdzenia aktu oskarżenia, tylko wszczął nowe dochodzenie przeciwko tej samej osobie o ten sam czyn, i w konsekwencji niesłusznym stwierdzeniu, iż fakty powyższe świadczą o zaistnieniu ujemnej przesłanki procesowej, o której mowa w art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k., co spowodowało niezasadne umorzenie przedmiotowego postępowania karnego, a w konsekwencji naruszenie art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k.

1. rażące naruszenie prawa, a to art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. poprzez wyrażenie błędnego poglądu prawnego, że wszczęcie dochodzenia w sprawie o sygn. RKS (...) naruszyło fundamentalną zasadę zakazu wszczynania nowego postępowania

przeciwko tej samej osobie o ten sam czyn, co do którego poprzednio wszczęte postępowanie o sygn. RKS (...) zostało ukończone prawomocnym orzeczeniem na podstawie art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. i w konsekwencji niesłusznym stwierdzeniu, iż fakty powyższe świadczą o naruszeniu zasady *ne bis in idem* w postaci złamania zasady lispendencji.

2. rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa procesowego, a to art. 433 § 2 k.p.k., poprzez zaniechanie przez sąd odwoławczy ustosunkowania się do zarzutów apelacji oskarżonego i jego obrońcy, wywiedzionych od wyroku Sądu I instancji”.

Podnosząc te zarzuty, autor kasacji wniósł o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w P..

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasację należało uznać za niezasadną i w konsekwencji oddalić. Nie potwierdziły się bowiem podniesione przez skarżącego zarzuty naruszenia przez Sąd odwoławczy art. 17 § 1 pkt 7 i 9 k.p.k., jak również art. 433 § 2 k.p.k. W odniesieniu do zarzutu naruszenia art. 433 § 2 k.p.k. (w części motywacyjnej skargi do tego zarzutu w żaden sposób nie nawiązano) należy wskazać, że jeśli nawet przyjąć, iż Naczelnik Urzędu Celno-Skarbowego, który wniósł i popierał akt oskarżenia może, jako oskarżyciel publiczny (art. 121 § 1 k.k.s.), sygnalizować także uchybienia powodujące następstwa niekorzystne dla oskarżonego (art. 425 § 4 k.p.k. w zw. z art. 113 § 1 k.k.s.), to autor kasacji powinien dostrzec, że odstępując od omówienia zarzutów apelacji wniesionych przez oskarżonego oraz jego obrońcę, Sąd *ad quem* wskazał, że do takiego postąpienia uprawnia go art. 436 k.p.k. Przepis ten pozwala sądowi odwoławczemu ograniczyć rozpoznanie środka odwoławczego tylko do poszczególnych uchybień, podniesionych przez stronę lub podlegających uwzględnieniu z urzędu, jeżeli rozpoznanie w tym zakresie jest wystarczające do wydania orzeczenia, a rozpoznanie pozostałych uchybień byłoby przedwczesne lub bezprzedmiotowe dla dalszego toku postępowania. W rozpatrywanej sprawie Sąd II instancji uznał, że zaistniało uchybienie niepodniesione przez skarżących, ale podlegające uwzględnieniu z urzędu, mianowicie bezwzględna przyczyna uchylenia zaskarżonego wyroku w postaci braku skargi uprawnionego oskarżyciela, wobec czego bez naruszenia art. 433 § 2 k.p.k. mógł ograniczyć rozpoznanie obu apelacji tylko do tego uchybienia. Jako oczywistą omyłkę pisarską należy traktować powołanie w wyroku m.in. art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k. jako podstawy prawnej rozstrzygnięcia, o czym upewnia podanie w uzasadnieniu wyroku, że „zaistniała bezwzględna przyczyna odwoławcza o jakiej mowa w art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 113 § 1 k.k.s.”.

Przed omówieniem pozostałych zarzutów kasacji celowe będzie przypomnienie realiów procesowych, w jakich zapadło zaskarżone kasacją orzeczenie. Otóż pierwotnie

dochodzenie o zarzucane M. C. przestępstwo skarbowe wszczął Urząd Celny w P. w dniu 12 września 2014 r. pod sygn. RKS (...). Dochodzenie to nie zostało ukończone w terminie i było ono czterokrotnie przedłużane postanowieniami prokuratora, co było równoznaczne z objęciem dochodzenia nadzorem przez ten organ. Mimo to, z obrazą art. 155 § 1 i 2 k.k.s. akt oskarżenia sporządził i bez zatwierdzenia przez prokuratora wniósł do Sądu Rejonowego w P. Urząd Celny w P., a w tym Sądzie sprawa została zarejestrowana pod sygn. II K (...). Następnie Sąd Rejonowy postanowieniem z dnia 1 marca 2017 r. na podstawie art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 113 § 1 k.k.s., tj. z powodu braku skargi uprawnionego oskarżyciela, umorzył „postępowanie karne” przeciwko M. C. . To postanowienie, zaskarżone przez Naczelnika (...) Urzędu Celno - Skarbowego w W., utrzymał w mocy Sąd Okręgowy w P. postanowieniem z dnia 7 czerwca 2017 r., sygn. akt V Kz (...).

Urząd Celny w P. nie dokonał konwalidacji aktu oskarżenia przez przedłożenie go prokuratorowi wraz z aktami sprawy w celu ewentualnego zatwierdzenia i wniesienia do właściwego sądu, natomiast postanowieniem z dnia 14 listopada 2017 r. Naczelnik (...) Urzędu Celno - Skarbowego w W. wszczął pod sygn. RKS (...) nowe dochodzenie przeciwko M. C. o ten sam czyn co poprzednio. Tym razem przebiegło ono sprawnie, bez przedłużania, bowiem w znacznym stopniu polegało na sporządzeniu i skompletowaniu kserokopii dokumentów z akt poprzedniego postępowania, z wyłączeniem postanowień prokuratora o przedłużeniu dochodzenia. Następnie sporządzono akt oskarżenia, który ponownie z pominięciem prokuratora Naczelnik (...) Urzędu Celno - Skarbowego w W. wniósł do Sądu Rejonowego w P.. Sąd ten nie znalazł przeszkód do rozpoznania sprawy i wydał wymieniony na wstępie wyrok w sprawie II K (...).

Należy zgodzić się z Sądem Okręgowym w P., że takie postępowanie nie zasługiwało na akceptację, choćby z tego względu, że stanowiło obejście prawa - art. 155 § 1 i 2 k.k.s. Zgodnie z tymi przepisami w sprawie, w której finansowy organ postępowania przygotowawczego prowadził śledztwo oraz w sprawie o przestępstwo skarbowe, w której prowadził dochodzenie objęte nadzorem prokuratora, organ ten, jeżeli nie umarza postępowania, sporządza w ciągu 14 dni od zakończenia dochodzenia lub śledztwa akt oskarżenia i przesyła go wraz z aktami prokuratorowi. W takim przypadku akt oskarżenia zatwierdza i wnosi do sądu prokurator. Jak wcześniej wspomniano, przedłużając dochodzenie w sprawie RKS (...), prokurator tym samym objął je nadzorem (zob. uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 28 stycznia 2016 r., I KZP 13/15, OSNKW 2016, z. 3, poz. 17), zatem wyłącznie on był uprawniony do wniesienia do sądu aktu oskarżenia przeciwko M. C.. Można zresztą odnotować, że w uzasadnieniu kasacji przyznano, że prokurator nadzorował wspomniane postępowanie. Wszczynając nowe postępowanie o ten sam czyn i kierując do sądu akt oskarżenia, Naczelnik (...) Urzędu Celno - Skarbowego w W., choćby nie było to jego intencją, wymóg ten ominął, chociaż prokurator z mocy prawa

nabył w niniejszej sprawie uprawnienie do zatwierdzenia i wniesienia aktu skarżenia i uprawnienie to nie uległo dezaktualizacji, mimo że z dniem 1 marca 2017 r. doszło do zmiany art. 153 § 1 k.k.s. (zob. art. 48 pkt 12 ustawy z dnia 16 listopada 2016 r. - Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowej Administracji Skarbowej - Dz. U. poz. 1948). W następstwie tej zmiany w przypadku, gdy postępowania nie prowadzi ani nie nadzoruje prokurator, organem uprawnionym do przedłużenia dochodzenia (na każdy okres) jest organ nadrzędny nad finansowym organem postępowania przygotowawczego, co sprawia, że nie dochodzi do objęcia dochodzenia nadzorem prokuratora. Jest to jednak aktualne w przypadku tych dochodzeń, których potrzeba przedłużenia na okres przekraczający 6 miesięcy powstała po 28 lutego 2017 r.

Wypada też podzielić pogląd Sądu Okręgowego w P., że postanowienie Sądu Rejonowego w P. z dnia 1 marca 2017 r. o umorzeniu postępowania z powodu braku skargi uprawnionego oskarżyciela skutkowało umorzeniem jedynie postępowania sądowego prowadzonego w sprawie M. C. (w analogicznej sytuacji procesowej sądy niekiedy zaznaczają, że chodzi o umorzenie właśnie postępowania sądowego - zob. wyrok Sądu Okręgowego w G. z dnia 17 stycznia 2017 r., VI Ka (...)), nie rozciągało się na postępowanie przygotowawcze RKS (...), zatem nie stanowiło dla finansowego organu postępowania przygotowawczego przeszkody do podjęcia wymaganej prawem czynności, tj. do przesłania sporządzonego aktu oskarżenia prokuratorowi w celu zatwierdzenia i wniesienia do sądu. Natomiast wszczęcie przez finansowy organ postępowania przygotowawczego nowego dochodzenia o ten sam czyn przeciwko temu samemu oskarżonemu było sprzeczne z dyspozycją art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. w zw. z art. 113 § 1 k.k.s.

Odnosząc się bardziej szczegółowo do dwóch pierwszych zarzutów kasacji należy zauważyć, że w zarzucie z pkt 1. nieprecyzyjnie skarżący podnosił, iż Sąd *ad quem* przyjął, iż akt oskarżenia skierowany przeciwko M. C. był „decyzją bezskuteczną”. Niezależnie od tego, że akt oskarżenia jako pismo procesowe nie powinien być utożsamiany z decyzją organu procesowego, należy podkreślić, że treść zaskarżonego wyroku była determinowana stwierdzeniem Sądu odwoławczego, że Sąd *meriti* procedował przy braku skargi uprawnionego oskarżyciela. Jak wcześniej zaznaczono, realia procesowe sprawy do takiego stwierdzenia uprawniały, zaś nie sposób zgodzić się ze skarżącym, że „z uzasadnienia wyroku z dnia 31 lipca 2019 r. sygn. akt V Ka (...) w żaden sposób nie wynika, dlaczego Sąd Okręgowy przyjął za podstawę art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k., czyli brak skargi uprawnionego oskarżyciela, a nie zastosował chociażby art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k., w zakresie zawisłości sporu (*lis pendens*)”. Skarżący powinien wziąć pod uwagę, że umorzenie postępowania na podstawie drugiego z wymienionych przepisów nie wchodziło w rachubę w sytuacji, gdy w dacie wydania wyroku przez Sąd Okręgowy przed żadnym sądem nie toczyło się wcześniej wszczęte postępowanie karne co do tego samego czynu M. C..

Zarzut z pkt 2. kasacji jest niesłuszny z tego powodu, że nie jest błędny pogląd Sądu odwoławczego, iż pierwsze postanowienie Sądu Rejonowego o umorzeniu postępowania z powodu braku skargi uprawnionego oskarżyciela odnosiło się do fazy sądowej tego postępowania i nie powodowało konieczności wszczęcia przez finansowy organ postępowania przygotowawczego nowego postępowania o ten sam czyn, który miał popełnić M. C.. W niniejszej sprawie zaistniała sytuacja procesowa zbliżona do tej, do której odnosi się art. 331 k.p.k. Wynika z niego, że gdy w dochodzeniu Policja sporządzi akt oskarżenia, przedstawia go prokuratorowi w celu zatwierdzenia i wniesienia do sądu. Zatem Policja z pominięciem prokuratora nie może wnieść do sądu aktu oskarżenia, zaś w razie takiego postąpienia sąd umorzyłby postępowanie z powodu braku skargi uprawnionego oskarżyciela [zob. R. A. Stefański (w:) Z. Gostyński (red.), Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Dom Wydawniczy ABC, 1998, t. II, s. 149]. Oczywiście, taka decyzja nie skutkowałaby koniecznością wszczęcia nowego dochodzenia o ten sam czyn osoby objętej wspomnianym aktem oskarżenia i powtórzenia pracochłonnych niekiedy czynności procesowych, ale byłaby dla Policji sygnałem o potrzebie postąpienia zgodnie z art. 331 k.p.k., tj. przedstawienia aktu oskarżenia prokuratorowi, w którego kompetencji leży jego zatwierdzenie i wniesienie do sądu.

Na koniec nie sposób powstrzymać się od spostrzeżenia, że dbałość o sprawne rozpoznanie przedmiotowej sprawy i unikanie zbędnych kosztów postępowania powinna skłonić finansowy organ postępowania przygotowawczego do odstąpienia od czynności procesowych, w tym wniesienia kasacji, podejmowanych po wydaniu przez Sąd Okręgowy w P. postanowienia z dnia 7 czerwca 2017 r., sygn. akt V Kz (...), skoro z postanowienia tego oraz utrzymanego nim w mocy postanowienia Sądu I instancji wynikało, że jedyną brakującą czynnością tego organu było przesłanie sporządzonego aktu oskarżenia prokuratorowi w celu zatwierdzenia i wniesienia do sądu.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł jak w postanowieniu, rozstrzygając o kosztach postępowania kasacyjnego zgodnie z art. 636 § 1 i art. 637a k.p.k.